

ΕΞΠΡΕΣ, Επιτακτική η ανάγκη
δυναμικής συμμετοχής των
γυναικών στην κοινωνία της
γνώσης

Επιτακτική η ανάγκη δυναμικής συμμετοχής των γυναικών στην κοινωνία της γνώσης	ΕΧΠΡΕΣΣ της Κυριακή ς
Στη Μαρίνα Κουρμπέλα	21.12.2003

Οι Ευρωπαίες αντιπροσωπεύουν λιγότερο από το 30% των φοιτητών Πληροφορικής και γενικά κινδυνεύουν να μείνουν εκτός των τεχνολογικών εξελίξεων, με αρνητικές επιπτώσεις για ολόκληρη την ευρωπαϊκή κοινωνία, αφού ξεπερνούν το 50% του πληθυσμού της Ένωσης.

Στο θέμα αναφέρεται η ευρωβουλευτής του ΠΑΣΟΚ Άννα Καραμάνου, που πρόσφατα παρουσίασε στην Ευρωβουλή έκθεσή της, σχετικά με τις γυναίκες στην Κοινωνία της Πληροφορίας και η οποία υπερψηφίστηκε από την Ολομέλεια του Σώματος.

Η κα Καραμάνου αναπτύσσει πολύχρονη και έντονη δραστηριότητα για την ενίσχυση της παρουσίας των γυναικών στην αναπτυξιακή διαδικασία σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

- **Κυρία Καραμάνου, ποια θα είναι η θέση της Ευρωπαϊάς στην ανταγωνιστική οικονομία και κοινωνία της γνώσης που επιδιώκει να αναπτύξει η Ένωση έως το 2010;**

Επιδίωξη της Επιτροπής Δικαιωμάτων των Γυναικών και Ίσων Ευκαιριών, της οποίας έχω την τιμή να προεδρεύω, αλλά και του γυναικείου κινήματος σε όλη την Ευρώπη, είναι η θέση αυτή να είναι όσο το δυνατόν πιο ενισχυμένη. Οι τεχνολογικές εξελίξεις των τελευταίων ετών μεταβάλλουν ραγδαία τις κοινωνίες και τις οικονομίες μας, γεγονός που συνιστά μια μεγάλη ευκαιρία, αλλά ταυτόχρονα και μεγάλο κίνδυνο για τις γυναίκες. Οι

γυναίκες ανήκουν σε εκείνες τις ομάδες του πληθυσμού που κινδυνεύουν να μείνουν στο περιθώριο των νέων εξελίξεων. Αν κάτι τέτοιο συμβεί, τότε η περιθωριοποίησή τους θα έχει πολλαπλασιαστικά αρνητικές επιδράσεις για τη θέση των γυναικών και την ευρωπαϊκή κοινωνία γενικότερα. Στόχος, λοιπόν, είναι οι γυναίκες να διεκδικήσουν και να κατακτήσουν τον ενεργό ρόλο που τους αξίζει στην κοινωνία της πληροφορίας που διαμορφώνεται στην Ενωμένη Ευρώπη.

Στην πορεία αυτή υπάρχουν πολύ σοβαρά εμπόδια. Πιστεύω, όμως, πως μπορούμε να είμαστε αισιόδοξοι, όπως μαρτυρούν οι θέσεις που ανέπτυξαν μερικοί από τους σημαντικότερους ηγέτες του κόσμου στην Παγκόσμια Διάσκεψη Κορυφής για την Κοινωνία της Πληροφορίας (WSIS) που διεξήχθη πρόσφατα στη Γενεύη. Χαρακτηριστικές ήταν οι δηλώσεις του δικού μας Υπουργού Εξωτερικών, Γιώργου Παπανδρέου, ο οποίος τόνισε πως κανείς δεν πρέπει να αποκλειστεί από τις τεχνολογικές εξελίξεις, ενώ έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στην εκπαίδευση των πολιτών στις νέες τεχνολογίες και στην πρόσβασή τους στις σχετικές υποδομές. Πάνω σε αυτές τις βάσεις μπορούμε να δομήσουμε έναν πιο ενεργητικό ρόλο των γυναικών στη νέα κοινωνία της πληροφορίας.

• Ποια είναι σήμερα η θέση των γυναικών στην εκπαίδευση που σχετίζεται με την πληροφορική;

Σε πανευρωπαϊκό επίπεδο σήμερα παρατηρείται το δυσάρεστο φαινόμενο τα δύο φύλα να ακολουθούν διαφορετικές κατευθύνσεις εκπαίδευσης, με τις γυναίκες να υποεκπροσωπούνται στις επιστήμες των νέων τεχνολογιών. Σε γενικές γραμμές μπορεί να ειπωθεί πως οι γυναίκες στρέφονται πιο πολύ προς τις θεωρητικές σπουδές και οι άνδρες πιο πολύ προς τις θετικές. Έτσι, οι γυναίκες

αντιπροσωπεύουν λιγότερο από το 20% των φοιτητών της πληροφορικής, τη στιγμή που υπερβαίνουν το 60% των φοιτητών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ενώ, δηλαδή, οι γυναίκες θριαμβεύουν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση –και στην εκπαίδευση γενικότερα-, όταν πρόκειται για εκπαίδευση στις νέες τεχνολογίες και τις θετικές επιστήμες, ο αριθμός τους μειώνεται κάθετα.

Βεβαίως, υπάρχει άμεση σύνδεση εκπαίδευσης και απασχόλησης. Η θέση που τελικά θα μπορέσουν να διεκδικήσουν και να καταλάβουν οι γυναίκες στην εργασία τους εξαρτάται σε πολύ μεγάλο βαθμό από τις επιλογές εκπαίδευσης που έχουν κάνει. Αποτελεί κοινή διαπίστωση ότι οι διαφορετικές κατευθύνσεις που ακολουθούν τα δύο φύλα ως προς την εκπαίδευση, συνεπάγονται τη δημιουργία δύο αγορών εργασίας, μιας για τους τεχνολογικά καταρτισμένους άνδρες και μιας για τις λιγότερο καταρτισμένες γυναίκες.

Συγκεκριμένα, οι άνδρες κυριαρχούν στις υψηλότερες θέσεις του τομέα των νέων τεχνολογιών, τις θέσεις παραγωγής λογισμικού, ανάλυσης συστημάτων, θέσεις που αμείβονται καλά και όπου η εργασία είναι δημιουργική. Αντίθετα, οι γυναίκες, ακόμη και όταν προσλαμβάνονται σε επιχειρήσεις νέων τεχνολογιών, συνήθως καλύπτουν θέσεις χαμηλής εξειδίκευσης, θέσεις εφαρμογών σύγχρονης τεχνολογίας, όπου ασχολούνται, για παράδειγμα, με την εισαγωγή δεδομένων. Αυτές οι θέσεις δεν έχουν προοπτικές εξέλιξης και δεν αμείβονται το ίδιο καλά.

Παρά το ότι το Πέμπτο Πρόγραμμα Πλαίσιο για την Έρευνα και την Τεχνολογία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχει θέσει το 40% ως το ελάχιστο ποσοστό για κάθε φύλο μεταξύ των νέων επιχειρηματιών που δραστηριοποιούνται στην Κοινωνία της Πληροφορίας και τις νέες τεχνολογίες, οι γυναίκες μόλις που φθάνουν το

14,5%. Βέβαια, υπάρχουν διαφοροποιήσεις στα ποσοστά Βορρά και Νότου, αφού στις σκανδιναβικές χώρες, για παράδειγμα, οι γυναίκες που εργάζονται σε επιχειρήσεις υψηλής τεχνολογίας υπερβαίνουν σε κάποιες περιπτώσεις και το 50%, ενώ αντίθετα στο Νότο της Ευρώπης μπορεί να μη φτάνουν ούτε το 20%. Το πρόβλημα, όμως, παραμένει και είναι οξύ. Η διαφοροποίηση αυτή δεν είναι απλώς θέμα θέσεως στο χώρο της εργασίας. Η ανισότητα στην εκπαίδευση συνεπάγεται ανισότητα στην εργασία, επομένως και στις αμοιβές, άρα και στο επίπεδο και την ποιότητα ζωής.

- **Ποιες χώρες της Ένωσης κατέχουν τις καλύτερες θέσεις σε αριθμό γυναικών που εκπαιδεύονται και απασχολούνται στο χώρο της Κοινωνίας της Πληροφορίας; Ποια είναι η θέση της Ελλάδας στον ίδιο τομέα;**

Οι βόρειες χώρες αποτελούν τις φωτεινές εξαιρέσεις και, δυστυχώς, όχι τον κανόνα στην Ενωμένη Ευρώπη. Στις χώρες αυτές έχει σε πολύ μεγάλο βαθμό επιτευχθεί η ισότητα των φύλων και σε αυτόν τον τομέα. Αντίθετα, η κατάσταση στην Ελλάδα δεν είναι καλή. Όπως φαίνεται και από τον Πίνακα 1, οι γυναίκες αποτελούν μόνο το 28% των φοιτητών Πληροφορικής, τη στιγμή που φτάνουν το 53% του συνόλου των φοιτητών. Στο σημείο αυτό, επομένως, προκύπτει το εύλογο ερώτημα, μήπως αυτή η απόκλιση αναφορικά με την ισότιμη συμμετοχή των φύλων, έχει σχέση και με την απόκλιση στην αποτελεσματικότητα. Είναι χαρακτηριστικό πως οι βόρειες χώρες βρίσκονται στην πρωτοπορία των τεχνολογικών εξελίξεων, αλλά και της εξοικείωσης του πληθυσμού με τις νέες τεχνολογίες, ενώ η Ελλάδα είναι ουραγός. Πιστεύω πως η πραγματικότητα αυτή είναι φυσιολογική, διότι μια κοινωνία που περιορίζει τις δυνατότητες

του μισού πληθυσμού της εκ των πραγμάτων δεν επιτυγχάνει τη μέγιστη δυνατή αποτελεσματικότητα. Είναι, όμως, αυτό που θέλουμε;

- **Κυρία Καραμάνου πώς δέχθηκε η Ολομέλεια της Ευρωβουλής την έκθεση που παρουσιάσατε για τις γυναίκες στη νέα Κοινωνία της Πληροφορίας και την οποία σας όρισε να συντάξετε η Επιτροπή Δικαιωμάτων των Γυναικών και Ίσων Ευκαιριών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου;**

Η έκθεση αυτή, αφού πρώτα υπερψηφίστηκε στην Επιτροπή Δικαιωμάτων των Γυναικών, έτυχε πολύ θετικής υποδοχής και στην Ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, αφού ψηφίστηκε με ψήφους 414 υπέρ, 18 κατά και 49 αποχές. Η υπερψήφιση της έκθεσης με τόσο μεγάλη διαφορά, αντικατοπτρίζει μια πολύ θετική εξέλιξη: πως η ανάγκη για ενίσχυση της θέσης των γυναικών στην Κοινωνία της Πληροφορίας έχει γίνει συνείδηση από όλους, αφού είναι προφανές ότι ο διαχωρισμός ανδρών και γυναικών και σε αυτή την περίπτωση, εμποδίζει την ορθολογική αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού και έχει ευρύτερες αρνητικές συνέπειες για την κοινωνία. Αναμένουμε σύντομα να δούμε τις συγκεκριμένες προτάσεις πολιτικής της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και με ποια μέτρα θα επιχειρηθεί η άμβλυνση των διαφοροποιήσεων στην πράξη.

- **Τι προτείνετε ώστε να ενισχυθεί η θέση των γυναικών στο χώρο της Κοινωνίας της Πληροφορίας, τόσο στην εκπαίδευση, όσο και στην απασχόληση;**

Ιδιαίτερη έμφαση πιστεύω πως θα πρέπει να δοθεί στην εκπαίδευση και μάλιστα από τις μικρές ηλικίες. Η χρήση των υπολογιστών και του διαδικτύου θα πρέπει να ενσωματωθούν στα σχολικά προγράμματα, ξεκινώντας από την

πρωτοβάθμια εκπαίδευση, αφού έχει διαπιστωθεί πως η επαφή με την επιστήμη και την τεχνολογία από τις μικρές ηλικίες θα μπορούσε να αλλάξει τη στάση των γυναικών απέναντί τους, διότι θα τις επηρέαζε προτού επιδράσουν στη συμπεριφορά τους τα στερεότυπα. Θεωρώ επίσης σημαντικές τις στρατηγικές για την αύξηση της γυναικείας συμμετοχής σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης αυτής.

Επίσης, σημαντικό ρόλο μπορούν να παίξουν πολιτικές που θα στηρίξουν τη δημιουργία τοπικών εκπαιδευτικών κέντρων, ειδικότερα για μη ευνοούμενες ομάδες, όπως είναι οι γυναίκες, αλλά και η παροχή κινήτρων προς τις εταιρίες πληροφορικής ώστε να λαμβάνουν υπόψη τους την οπτική του φύλου στην πολιτική εκπαίδευσης και προαγωγών (γνωστή ως gender mainstreaming).

Πίνακας 1

Φοιτητές Ακαδημαϊκού Έτους 2001–2002 κατά ειδικότητα

	Απόλυτοι αριθμοί			Ποσοστά	
	Σύνολο	Άνδρες	Γυναίκες	Άνδρες	Γυναίκες
Γενικό Σύνολο Εγγεγραμμένων	325.001	152.476	172.525	47%	53%
Φοιτητές ΑΕΙ Πληροφορικής	13.257	9.890	3.367	75%	25%
Φοιτητές ΤΕΙ Πληροφορικής	8.573	5.791	2.782	68%	32%

Σύνολο φοιτητών Πληροφορική ς	21.8 30	15. 681	6.14 9	72 %	28%
--	------------	------------	-----------	---------	-----

Πηγή: Γ.Γ.Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της
Ελλάδος, Διεύθυνση Στατιστικής
Πληροφόρησης και Εκδόσεων.

Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και
Θρησκευμάτων, ΔΙ.Π.Ε.Ε., Τμήμα Ε.Ε. και
Στατιστικής

Πίνακας 2

Πτυχιούχοι Ακαδημαϊκού Έτους 2001-2002

	Απόλυτοι αριθμοί			Ποσοστά	
	Σύ νο λο	Άν δρ ες	Γυν αίκ ες	Άνδ ρες	Γυν αίκ ες
Απλοί Πτυχιούχοι	24 391	99 22	144 69	41 %	59%
Έλαβαν Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης	34 03	159 1	181 2	47 %	53%
Έλαβαν Διδακτορικό	115 4	711	443	62 %	38 %
Σύνολο	28 94 8	122 24	167 24	42 %	58 %

Πηγή: Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και
Θρησκευμάτων, ΔΙ.Π.Ε.Ε., Τμήμα Ε.Ε. και
Στατιστικής

Πίνακας 3

Φοιτητές εγγεγραμμένοι το έτος 2001-2002

	Απόλυτοι αριθμοί			Ποσοστά	
	Σύ νο λο	Άν δρ ες	Γυν αίκ ες	Άν δρ ες	Γυν αίκ ες
Εγγεγραμμένοι στα κανονικά εξάμηνα φοίτησης	172 .88 0	71. 43 4	101 .44 6	41 %	59 %
Εγγεγραμμένοι πέραν των κανονικών εξαμήνων φοίτησης	15 2.1 21	81. 04 2	71. 07 9	53 %	47 %
Γενικό Σύνολο Εγγεγραμμένων	32 5.0 01	15 2.4 76	172 .52 5	47 %	53 %
Εγγεγραμμένοι στο Α' Εξάμηνο- Νέοι φοιτητές	44. 10 9	17. 30 2	26. 80 7	39 %	61 %

Πηγή: Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και
Θρησκευμάτων, ΔΙ.Π.Ε.Ε., Τμήμα Ε.Ε. και
Στατιστικής

Πίνακας 4**Πτυχιούχοι Ακαδημαϊκού Έτους 2000-2001**

	Απόλυτοι αριθμοί			Ποσοστά	
	Σύ νο λο	Άν δρ ες	Γυν αίκ ες	Άνδ ρες	Γυν αίκ ες
Απλοί Πτυχιούχοι	22. 49	9.0 81	13.4 14	40 %	60 %

	5				
Έλαβαν Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης	2.8 59	1.2 69	1.59 0	44 %	56%
Έλαβαν Διδακτορικό	87 5	55 4	321	63 %	37%
Σύνολο	26. 22 9	10. 90 4	15.3 25	42 %	58 %

Πηγή: Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και
Θρησκευμάτων, ΔΙ.Π.Ε.Ε., Τμήμα Ε.Ε. και
Στατιστικής

Πίνακας 5

Φοιτητές εγγεγραμμένοι το έτος 2000-2001

	Απόλυτοι αριθμοί			Ποσοστά	
	Σύ νο λο	Άν δρ ες	Γυν αίκ ες	Άν δρ ες	Γυν αίκ ες
Εγγεγραμμένοι στα κανονικά εξάμηνα φοίτησης	15 4.0 63	64. 01 4	90. 04 9	42 %	58 %
Εγγεγραμμένοι πέραν των κανονικών εξαμήνων φοίτησης	16 9.2 76	88. 65 0	80. 62 6	52 %	48 %
Γενικό Σύνολο Εγγεγραμμένων	32 3.3 39	15 2.6 64	170 .67 5	47 %	53 %

Εγγεγραμμένοι στο Α΄ Εξάμηνο- Νέοι φοιτητές	46. 32 3	17. 49 0	28. 83 3	38 %	62 %
---	----------------	----------------	----------------	---------	---------

Πηγή: Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και
Θρησκευμάτων, ΔΙ.Π.Ε.Ε., Τμήμα Ε.Ε. και
Στατιστικής